

EVROPSKÝ PARLAMENT

2004

2009

Dokument ze zasedání

KONEČNÉ ZNĚNÍ
A6-0035/2005

9. 2. 2005

ZPRÁVA

o sociální situaci v Evropské unii
(2004/2190(INI))

Výbor pro zaměstnanost a sociální věci

Zpravodajka: Ilda Figueiredo

OBSAH

	Strana
NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU	3
VYSVĚTLUJÍCÍ PROHLÁŠENÍ	9
POSTUP	14

NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU

k sociální situaci v Evropské unii (2004/2190(INI))

Evropský parlament,

- s ohledem na usnesení ze dne 4. července 2002 o sdělení Komise „Posilování lokální dimenze Evropské strategie zaměstnanosti“¹,
- s ohledem na usnesení ze dne 25. září 2002 o sdělení Komise „5 let Evropské strategie zaměstnanosti“²,
- s ohledem na usnesení ze dne 3. září 2003 o hodnocení provádění agendy sociální politiky³,
- s ohledem na zprávu z listopadu 2003 Pracovní skupiny o zaměstnanosti „Vytvoření více zaměstnanosti v Evropě“,
- s ohledem na usnesení ze dne 11. listopadu 2003 Evropského parlamentu o zdravotně postižených osobách jako součásti Evropského roku 2003 o zdravotně postižených osobách,
- s ohledem na usnesení ze dne 24. září 2003 o společné zprávě Komise a Rady týkající se přiměřených a udržitelných důchodů⁴,
- s ohledem na usnesení ze dne 4. prosince 2003 o návrhu nařízení, kterým se mění nařízení (EHS) č. 1408/71 o uplatňování systému sociální jistoty pro zaměstnané osoby a jejich rodiny při jejich pohybu v rámci Společenství⁵,
- s ohledem na usnesení ze dne 14. ledna 2004 o rovných příležitostech pro muže a ženy v Evropské unii⁶,
- s ohledem na usnesení ze dne 20. dubna 2004 o sdělení Komise „Rovné příležitosti pro osoby s postižením: evropský akční plán“⁷,
- s ohledem na pracovní dokument Komise ze dne 18. května 2004 o sociální situaci v Evropské unii,
- s ohledem na zprávu z května 2004 skupiny na vysoké úrovni o budoucnosti sociální politiky v rozšířené Evropské unii,

¹ Úř. věst. C 271 E, 12.11.2003, s. 593

² Úř. věst. C 273 E, 14.11.2003, s. 192

³ Úř. věst. C 76 E, 25.3.2004, s. 226

⁴ Úř. věst. C 77 E, 26.3.2004, s. 251

⁵ Úř. věst. C 89 E, 14.4.2004, s. 124

⁶ Úř. věst. C 92 E, 16.4.2004, s. 329

⁷ Texty přijaté toho dne, P5_TA (2004)0292

- s ohledem na zprávu z listopadu 2004 od skupiny na vysoké úrovni „Lisabonská strategie pro růst a zaměstnanost – přijmout výzvu“,
 - s ohledem na sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů o agendě sociální politiky (KOM(2000)0379),
 - s ohledem na článek 45 jednacího řádu,
 - s ohledem na zprávu Výboru pro zaměstnanost a sociální věci (A6-0035/2005),
- A. vzhledem k tomu, že sociální situace v 25 členských státech Evropské unie, poté, co v květnu 2004 přistoupilo deset nových členských států s velmi rozdílnou úrovní rozvoje, převážně pod průměrnou úrovní 15 členských zemí EU, vyžaduje, aby sociálním otázkám a otázkám rozvoje byla věnována daleko větší pozornost,
- B. vzhledem k tomu, že hospodářský růst se za poslední tři roky snížil o polovinu, což přispělo k vyšší úrovni nezaměstnanosti, která teď postihuje kolem 20 milionů lidí v EU, většinou ženy, a rovněž vzhledem ke znepokojující úrovni chudoby a sociálního vyčlenění; poslední údaje (za rok 2001) naznačují, že asi 70 milionů lidí se nachází na pokraji chudoby; vzhledem ke skutečnosti, že údaje o chudobě a sociálním vyčlenění nejsou aktuální nebo úplně přesné, je obtížné provádět podrobnější zkoumání a včas pohotově reagovat na potřebu podniknout okamžité kroky k překonání problému, a že podle lisabonských cílů bude muset být do roku 2010 dosažena celková míra zaměstnanosti 70 % a míra zaměstnanosti žen 60 %,
- C. vzhledem k tomu, že rozdíly jak mezi členskými státy, tak mezi regiony i mezi společnostmi a skupinami obyvatel se neustále prohlubují,
- D. vzhledem ke skutečnosti, že sociálním aspektům lisabonské agendy se venovalo méně pozornosti než cenové stabilitě, snížení nákladů a snížení schodku rozpočtu,
- E. vzhledem k tomu, že celkové změny na trhu práce, zejména v oblasti průmyslu, související s nedávnými přemístěními nadnárodních společností, které ovlivňují členské státy a vedou k vysoké úrovni nezaměstnanosti z řad pracovníků ve věku 40 až 55 let, zejména žen, které jen těžko hledají jinou práci,
- F. vzhledem k tomu, že politiky Společenství musejí plně vzít v úvahu vytváření kvalitních pracovních míst, zejména pro skupiny obyvatelstva, které jsou nezaměstnaností ohroženy nejvíce, zejména pro mladé lidi, u nichž v některých členských státech míra nezaměstnanosti neustále přesahuje 20 %,
- G. vzhledem k tomu, že ženy jsou stále diskriminovány v přístupu ke kvalitním pracovním místům a že v mnoha státech jsou systémy sociální pomoci rodinám stále nedostatečné, zejména pokud jde o hlídání dětí, zařízení pro děti předškolního věku a péči o starší občany umožňující sladit rodinný život se zaměstnáním,
- H. vzhledem k významu veřejných služeb a sociálního hospodářství pro dynamiku pracovních míst a pro boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení,

- I. vzhledem k tomu, že nedostatek aktuálních a přesných informací o chudobě a sociálním vyloučení je překážkou pro vypracování podrobnějšího rozboru a rychlé zavedení nezbytných opatření pro boj s nimi,
- J. vzhledem k tomu, že nová rozšířená Evropa se musí potýkat s problémem stárnoucí populace, který je spojen s obecným poklesem porodnosti, je pro dosažení lisabonských cílů zapotřebí analyzovat tento trend měnící se populace mnohem důkladněji,
- K. vzhledem k tomu, že rozbor sociálních podmínek vyžaduje zohlednění sociálních důsledků stávajícího hospodářského systému s přihlédnutím ke stále rostoucí chudobě a vyloučení rozsáhlých oblastí, ke zhoršujícím se pracovním podmínkám a k sociálnímu vyloučení skupin obyvatel, pro něž je účast ve společnosti omezena na budoucnost s nejistým zaměstnáním, nezaměstnanosti, ztíženého přístupu ke zdravotní péči, k důstojnému bydlení, ke spravedlnosti, aktivitám volného času, kultuře, k lidským a společenským právům, která pro ně nejsou zaručena,
- L. vzhledem k tomu, že dokonce i po posledním rozšíření čelí Evropská unie značným demografickým problémům a že tedy existuje potřeba přistěhovalců, aby bylo možné se vypořádat s přímými důsledky na současný trh práce,
- M. vzhledem k tomu, že je potřeba zkoušet účinné prostředky pro boj s chudobou, navrhuje, aby byla posouzena možnost, aby členské státy zavedly opatření jako například „životní minimum“,
 - 1. trvá na tom, že je třeba v první řadě vypořádat se s problémem nezaměstnanosti, chudoby a sociálního vyloučení, což bude vyžadovat přehodnocení stávajících hospodářských a finančních politik včetně Paktu stability, Lisabonské strategie, politiky vnitřního trhu a politiky hospodářské soutěže, dále je v první řadě třeba podpořit výzkum zvyšování počtu pracovních míst, dlouhodobých kvalitních pracovních míst podporujících práva pracovníků, podpořit investice, kvalitní veřejné služby, které zajišťují sociální začlenění, zejména v oblasti vzdělávání, veřejného zdraví, péče o děti, péče o občany odkázané na pomoc, veřejné dopravy a sociálních služeb;
 - 2. trvá na tom, že je potřeba přepracovat plánovanou směrnici o službách (návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o službách na vnitřním trhu) z úhlu předpokládaných důsledků pro trh práce a kvalitu pracovních míst;
 - 3. poznamenává, že k dosažení vysoké zaměstnanosti a vytvoření dlouhodobých pracovních míst vyšší kvality je zejména zapotřebí provádět skutečnou průmyslovou politiku, vkládat investice do rozsáhlé infrastruktury, sladit výzkumnou a inovační politiku s lisabonskými cíli, podpořit ji nezbytnými zdroji a provádět politiku celoživotního vzdělávání;
 - 4. znovu potvrzuje, že sociální a integrační politiky, nezbytné z hlediska občanských práv, jsou stejně tak nezbytné také pro růst Evropské unie a zdůrazňuje v této souvislosti, že sociální a integrační politika je faktorem rozvoje;
 - 5. zdůrazňuje význam nové agendy sociální politiky na období 2006–2010, která musí obsahovat následující cíle:

- sociální politika vycházející z dodržování a zaručení všech základních lidských práv ve všech politikách Společenství,
 - rozvoj soudržné a pro všechny přístupné společnosti, který zahrnuje opatření přispívající ke stálé zaměstnanosti a k dodržování práv pracovníků,
 - podpora společnosti, která se zakládá na rovnosti pohlaví a bojuje se všemi formami diskriminace,
 - podpora společnosti, která se zakládá na rovných příležitostech pro zdravotně postižené osoby,
 - rozdělování vytvořeného bohatství tak, aby byl zajištěn větší blahobyt pro všechny, což předpokládá, že systémy sociální ochrany budou veřejné a všeobecné, a aby zaručen přístup všech občanů ke všem kvalitním veřejným službám, zvláště ke zdravotní péči, vzdělávání a bydlení,
 - sociální politika, která bere v úvahu všechny skupiny a zaměřuje se zejména na ty skupiny obyvatelstva, které jsou nejzranitelnější a nejvíce ohroženy chudobou a sociálním vyloučením, hlavně děti, starších osoby, zdravotně postižené osoby a jejich rodiny,
 - zajistit participativní demokracii v různých sociálních politikách a politikách zaměstnanosti,
 - rozvoj politiky vzdělávání a přípravy na povolání upřednostňující konvergenci a uznávání kvalifikací v souvislosti s potřebami evropské ekonomiky a ve shodě se sociálními partnery,
 - harmonizace pracovních předpisů spojených s právy a ochranou, zejména v oblasti sociální ochrany a celoživotního vzdělávání;
6. trvá na tom, aby jarní summit stanovil hlavní hospodářské směry, které by zohlednily znepokojivou skutečnost vysoké míry nezaměstnanosti, zejména mezi mladými lidmi a ženami, a které by přijaly opatření k dosažení většího sociálního začlenění, které by vytvářely více a kvalitnějších pracovních míst a zlepšovaly pracovní prostředí, a které by posílily způsob otevřené koordinace; zdůrazňuje současně, že k dosažení lisabonských cílů, pokud jde o míru nezaměstnanosti, bude zapotřebí vytvořit do roku 2010 dalších 22 milionů pracovních míst;
 7. žádá Komisi, aby se zasadila o vytvoření prostředí více nakloněného zakládání podniků a podnikatelskému duchu, zejména ve prospěch malých a středních podniků (SME), které vytvářejí velkou většinu pracovních míst v EU;
 8. vyzývá všechny společnosti, aby si uvědomily, že nesou společenskou odpovědnost, aby vzaly v úvahu ochranu pracovních míst a rozvoj příslušných regionů při rozhodování o přemísťování a fúzích; připomíná, že je nutné respektovat usnesení Evropského parlamentu 160/2003 o zavírání podniků, které čerpaly finanční pomoc z EU;
 9. zdůrazňuje, že společnosti by pro splnění své společenské odpovědnosti měly zajistit svým zaměstnancům nejlepší možné podmínky pro odborné vzdělávání:

- během základního období praktické přípravy;
- během průběžného vzdělávání pracovních sil;
- pokud jde o uznání a zhodnocení přínosů získaných odbornými zkušenostmi;

domnívá se, že za účelem dosažení svých cílů by každá velká společnost měla vypracovat plány a shrnutí kompetencí v oblasti vzdělávání a rozvoje kvalifikací, které se mají projednat s účastníky na trhu práce na straně jedné, a institucemi, které udělují odborné kvalifikace, na straně druhé;

10. zdůrazňuje nutnost vytvořit a zlepšit ukazatele chudoby v rozšířené Evropě;
11. zdůrazňuje zvláště nutnost v zájmu hospodářské a sociální soudržnosti podpořit znevýhodněné oblasti, oblasti trpící stálými strukturálními obtížemi, okrajové oblasti a oblasti, které nedávno prošly deindustrializací nebo došlo ke změně výroby nebo zde byly uzavřeny doly;
12. zdůrazňuje potřebu pomáhat výrobním odvětvím, nejmenším, malým a středním podnikům, malým zemědělským podnikům, rodinným zemědělským podnikům a sociálnímu hospodářství s přihlédnutím k jejich roli při vytváření pracovních míst a blahobytu;
13. trvá na nutnosti zavést opatření na podporu rovného přístupu a boje proti stávající diskriminaci, zejména prostřednictvím nových legislativních iniciativ, rozvíjením článku 13 Smlouvy v oblasti práv žen, přistěhovalců a zdravotně postižených osob; rovněž zdůrazňuje nezbytnost upevnit vazbu mezi Evropským sociálním fondem a národními akčními plány pro zaměstnanost a sociální začlenění tak, aby bylo zajištěno potřebné financování pohoto fondu a účinná účast národních parlamentů, nevládních organizací, které působí ve výše uvedených oblastech a účastníků na trhu práce;
14. poukazuje na to, že celoživotní vzdělávání pomáhá naplnit sociální potřebu a potřeby evropského trhu práce, a zdůrazňuje, že je rovněž sociálním právem bez ohledu na věk, pohlaví nebo sociální původ; proto by na něj měly mít přednostní nárok sociálně znevýhodněné skupiny (ženy, přistěhovalci, lidé žijící pod úrovní chudoby), kvůli těžkostem, se kterými se běžně setkávají vzhledem ke své nízké úrovni vzdělání a skutečnosti, že jim není věnována dostatečná pozornost v systému vzdělávání a odborné přípravy a domáhá se přijetí opatření, která by zajišťovala specifické možnosti pro tyto skupiny tak, aby byly zaručeny rovné příležitosti pro všechny; přeje si také stanovení specifických cílů, zejména pokud jde o ty, kteří nemohli dokončit vyšší střední vzdělání: osoby negramotné, nekvalifikované, nezaměstnané, zdravotně postižené osoby, osoby starší 50 let, migranty a ženy po skončení mateřské dovolené atd.;
15. rozvíjí legislativní iniciativy vedoucí k vytváření většího počtu pracovních míst, ke sladění práce a rodinného života, k zajištění celoživotního vzdělávání a výchovy a k usnadnění občanské a sociální účasti občanů na životě Společenství;
16. vítá, že zpráva Komise zdůrazňuje životní důležitost zvyšování míry zaměstnanosti a že si je vědoma, že nezaměstnanost je hlavní příčinou sociálního vyčlenění;
17. zdurazuje nezbytnost vypořádat se mnohem efektivněji s výskytem a následky pracovních úrazů na pracovišti prostřednictvím zvýšeného počtu kontrolních opatření a jejich posílením;

18. trvá na nutnosti posílit za účelem snížení rozdílů mezi členskými státy rozpočet dalších finančních výhledu (roky 2007-2013) a strukturálních fondů s cílem zajistit nezbytný stupeň hospodářské a sociální soudržnosti sladením dvou základních požadavků: solidarity s novými členskými státy a podpory strukturálnímu rozvoji stávajícím méně zvýhodněným regionům, a tím posílit skutečné sblížení;
19. žádá Komisi, aby vypracovala a zveřejnila větší množství kvalitnějších aktuálních ukazatelů a studií, zejména o transversálním začlenění sociálních cílů v rámci politik a o důsledcích různých politik Společenství na zvýšení nezaměstnanosti, chudoby, sociálního vyloučení a diskriminace, včetně rozboru z hlediska pohlaví a na základě skutečně reprezentativního vzorku společnosti;
20. žádá, aby se Komise více zabývala demografickými trendy a jejich dopadem na společnost s cílem zabránit negativnímu vývoji;
21. doufá také, že budou předloženy praktické návrhy k možnosti realizovat požadavky na lepší vzdělání a celoživotní vzdělávání v členských státech tak, aby se dal efektivně rozvinout potenciál lidských zdrojů;
22. očekává, že nová sociální agenda bude obsahovat praktické návrhy, jak je možné evropský sociální model uchovat a upevnit v globalizovaném světě a zlepšit sociální postavení nejzranitelnějších občanů;
23. pověřuje svého předsedu, aby předal toto usnesení Radě a Komisi.

VYSVĚTLUJÍCÍ PROHLÁŠENÍ

Sociální situace v 25 členských státech Evropské unie, poté, co v květnu 2004 přistoupilo deset nových členských států s velmi rozdílnou úrovní rozvoje, převážně pod průměrnou úrovní 15 členských zemí EU, vyžaduje, aby sociálním otázkám a otázkám rozvoje byla věnována daleko větší pozornost. Omezený počet stran pro tuto zprávu neumožňuje podrobný rozbor, a proto tedy odkazuje jen na některé aspekty, které považujeme vzhledem k dostupným informacím, za zásadní.

1. Zaměstnanost, nezaměstnanost a pracovní podmínky

Přestože jsou statistické informace stále ještě nedostačující, nedávné údaje poskytnuté Eurostatem¹ ukázaly, že na konci roku 2003 z počtu přibližně 443 milionů obyvatel:

- 192,8 milionů lidí bylo zaměstnaných, z nichž 43,6 % tvořily ženy a 10,7 % tvořili mladí lidé ve věku 15 až 24 let. Z celkového počtu bylo 161 milionů zaměstnaných jiným subjektem, ale mnoho z nich mělo jen nestálé zaměstnání nebo pracovalo na částečný pracovní úvazek;
- V roce 2002 došlo při vytváření pracovních míst ke skutečné stagnaci, zatímco období 2003–2004 poprvé za deset let vykázalo čistý pokles zaměstnanosti;
- 62,9 % obyvatel ve věku 15 až 64 let bylo zaměstnaných, mezi členskými státy však existovaly velké rozdíly: v osmi státech byla průměrná míra zaměstnanosti 67 % nebo více (Dánsko, Kypr, Nizozemsko, Rakousko, Portugalsko, Finsko, Švédsko a Spojené království). V Itálii, na Maltě a v Polsku byla míra zaměstnanosti pod 57 %;
- Nicméně 10,3 % zaměstnanců ve věku 15 až 64 let pracovalo jen na částečný pracovní úvazek. Obecně se dá říci, že v členských státech s vyšší mírou zaměstnanosti tvoří významný podíl pracovních míst místa na částečný pracovní úvazek. Tak je tomu v Nizozemsku (32,8 %), Slovinsku (23,2 %) a ve Spojeném království (17,4 %);
- Častý je výskyt nestálých pracovních míst. V průměru je 12,9 % pracovních míst na dobu určitou. Tento jev je rozšířený především v Polsku (19,4 %), Portugalsku (20,6 %) a Španělsku (30,6 %);
- Nestálé zaměstnání se velmi negativně projevuje zejména u žen. Z pracujících na plný úvazek pouze 36,7 % představují ženy a z pracujících ve státem pracovním poměru je pouze 38 % žen; 24,3% mladých lidí;
- 19,1 milionů lidí bylo nezaměstnaných, z nich 51,3 % tvořily ženy a 24,3 % mladí lidé.

Novější údaje² naznačují, že nezaměstnanost stále roste: v srpnu 2004 bylo 19,3 milionů nezaměstnaných, což odpovídá 9 %. V některých členských státech je však míra nezaměstnanosti vyšší. Tak je tomu v Polsku, kde nezaměstnanost dosahuje 18,7 %, na Slovensku 15,7 % a ve Španělsku a v Litvě 11 %.

Průměrná míra nezaměstnanosti žen v 25 zemích EU je 10 %. Nezaměstnaných ve věku do 25 let je 18,1 %.

¹ Eurostat–Statistics in focus, 14/2004

² Eurostat–Euro–indicators 122/2004–5. října 2004

Jak známo, závěrem mimořádného zasedání Evropské rady konaného v listopadu 1997 v Lucemburku byla stanovena náročná strategie s cílem snížit nezaměstnanost a dosáhnout udržitelný růst v míře zaměstnanosti a současně omezit nerovnost pohlaví.

V březnu 2000 stanovil lisabonský summit cíl dosáhnout plné zaměstnanosti s více a lepšími pracovními místy. Na rok 2010 byly stanoveny tyto cíle:

- 70% celková míra zaměstnanosti,
- 60% míra zaměstnanosti žen.

Na jaře roku 2001 stanovila Evropská rada na zasedání ve Stockholmu cíl dosáhnout 55% míry zaměstnanosti u občanů ve věku 55 až 64 let.

Skutečností však je, že celková míra zaměstnanosti zahrnující nestálá pracovní místa a pracovní místa na částečný úvazek ve 25 státech EU nebyla v roce 2003 vyšší než 62,9 %.

Rozbor na základě pohlaví ukazuje, že míra zaměstnanosti žen dosahovala jen 55 %, a velkou část z toho tvořila nestálá pracovní místa a místa na částečný pracovní úvazek. Míra zaměstnanosti mužů dosahovala 71 %. Je jasné, že na pracovním trhu přetrvávají vážné nerovnosti.

- Nepříjemné pracovní podmínky v určitých povoláních v řadě členských států způsobují onemocnění a vedou k velkému počtu pracovních úrazů (třebaže od roku 1994 se počet případů snížil). V roce 2000 došlo ke ztrátě 500 milionů pracovních dní vinou pracovních úrazů (150 milionů dní) nebo vinou zdravotních problémů souvisejících s prací (350 milionů dní).
- V roce 2001 se 3,8 % pracovníků v EU stalo obětí úrazu na pracovišti, tyto úrazy byly příčinou více než třídní absence v práci (absence tři dny a kratší činila méně než 6,1 %). V průměru podlelo úrazům na pracovišti 80 ze 100 000 zraněných pracovníků, zejména v odvětví rybolovu a ve stavebnictví. V některých členských státech byla průměrná míra o hodně vyšší (Lotyšsko, Belgie, Litva, Estonsko, Portugalsko, Švédsko a Spojené království).

Z výše uvedeného je zřejmé, že strategie pro dosažení vyšší zaměstnanosti jsou nedostačující. Priorita byla přisouzena cenové stabilitě prostřednictvím kritérií nominální konvergence. Z tohoto důvodu je třeba zavést formou Paktu rozvoje a zaměstnanosti jinou strategii, jejíž prioritou by bylo vytvoření více kvalitních pracovních míst provázené právy pracovníků.

Je třeba rovněž přijmout opatření, jejichž účelem bude stanovit omezení fúzí a přemísťování nadnárodních společností, podporovat výrobní odvětví a nejmenší a střední podniky, podporovat rovný přístup, bojovat s diskriminací, zkracovat pracovní dobu bez krácení platu, za účelem usnadnění vytváření pracovních míst, umožnění sladit pracovní a rodinný život, zajištění celoživotního vzdělávání a školení a podpory občanské a sociální účasti na životě společnosti.

2. Mzdy a minimální mzda

18 z 25 členských států má stanovenou minimální mzdu (Belgie, Česká republika, Estonsko, Řecko, Španělsko, Francie, Irsko, Lotyšsko, Litva, Lucembursko, Maďarsko, Malta, Nizozemsko, Polsko, Portugalsko, Slovinsko, Slovensko a Spojené království).

- K 1. lednu 2004 se výše mezd pohybovala od 121 eur měsíčně v Lotyšsku, přes 498 v Portugalsku do 1403 v Lucembursku.

- Ze srovnání cenového faktoru na základě parity kupní síly (PPP) vyplývají některé drobné nerovnosti a lehce pozměňují pořadí: z hlediska PPP má Malta a Slovinsko vyšší minimální mzdu než Portugalsko a Španělsko.
- Podíl pracovníků zaměstnaných na plný pracovní úvazek a pobírajících minimální mzdu se v různých zemích velmi liší: od 0,8 % ve Španělsku, přes 1,9 % ve Spojeném království až po 14% ve Francii, 15,1 % v Lucembursku a 15,4 % v Litvě. Obecně lze říci, že se v této situaci nachází více žen než mužů.
- Poměr mezi minimální mzdou a průměrnou měsíční mzdou v průmyslu a službách se v roce 2002 pohyboval od 32 % na Slovensku, přes 43 % v Portugalsku a 49 % v Nizozemsku až po 54 % na Maltě.
- Ve 25 státech EU je stále ještě běžná platová diskriminace na základě pohlaví. I nadále je obtížné srovnávat, ale v roce 2001 v 15 státech EU dostávaly ženy v průměru hrubou hodinovou mzdu o 16 % nižší než muži, přičemž v některých členských státech, zejména v Německu a Spojeném království, bylo toto procento vyšší. Dostupné údaje týkající se nových členských států naznačují, že mezi zeměmi existují podstatné rozdíly, čehož příkladem je především Česká republika a Estonsko.

Pokud má být těmto nerovnostem ve mzdách učiněn konec, bude nezbytné přestat jak s přímou diskriminací v základních platech, tak s nepřímou diskriminací související s účastí na hospodářském rozvoji, výběrem povolání a profesním růstem.

3. Příjmy – HDP na obyvatele

Podle Eurostatu¹ hodnoty HDP na obyvatele v roce 2003, vycházející z PPS (úrovně kupní síly), které mají být prostředkem ke standardizaci kupní síly různých měn a mají umožnit srovnání jednotlivých zemí, vykazují mezi členskými státy tyto výrazné rozdíly:

- 50 a méně procent průměrné úrovně ve 25 členských státech EU: Lotyšsko, Estonsko, Litva a Polsko.
- 51–75 % průměrné úrovně ve 25 členských státech EU : Česká republika, Maďarsko, Malta, Portugalsko a Slovensko.
- 76–100 % průměrné úrovně ve 25 státech EU: Kypr, Řecko, Španělsko a Slovinsko.
- 101–125 % průměrné úrovně ve 25 státech EU: Rakousko, Belgie, Německo, Dánsko, Finsko, Francie, Itálie, Nizozemsko, Švédsko a Spojené království.
- 126 a více procent průměrné úrovně ve 25 státech EU: Irsko a Lucembursko.

Tato čísla ukazují výrazné rozdíly v úrovni rozvoje členských států a jasně dokazují, že jsme dosažení hospodářské a sociální soudržnosti, kterou Smlouva zmiňuje, velmi vzdáleni. Tomuto problému je nezbytné věnovat větší pozornost prostřednictvím makroekonomické politiky a navýšením fondů Společenství, zejména Fondu soudržnosti a Strukturálních fondů; tato otázka je důležitá zejména v současné době, kdy začala jednání o finančním výhledu.

4. Chudoba a sociální vyloučení

Nedávné údaje zveřejněné Eurostatem², které se zaměřují na obyvatelstvo a sociální podmínky, jsou založené na kritériích a 18 běžných ukazatelích vymezených v prosinci 2001 Evropskou radou v

¹ Eurostat 37/2004, Hospodářství a finance

² Eurostat 10 a 16/2004, Obyvatelstvo a sociální podmínky

Laekenu a která zohledňují rozhodnutí Niceské Evropské rady z prosince 2000 v tom smyslu, že v boji proti chudobě a sociálnímu vyčlenění tak, jak byl definován v březnu 2000 na Lisabonské Evropské radě, je třeba pokračovat prostřednictvím otevřené metody koordinace a upřednostněním národních plánů zaměstnanosti, umožňují vyvodit určité závěry, třebaže vycházejí z informací, které nejsou aktuální.

Publikace Komise „Sociální situace v Evropské unii v roce 2004“ zahrnuje do rozboru deset nových členských států, přičemž vychází z informací poskytnutých Eurostatem¹.

- V roce 2001 bylo asi 15 % obyvatelstva EU na pokraji chudoby² - toto procento odpovídá 70 milionům lidí. V Řecku a Portugalsku dosahovala tato čísla 20 % a v Irsku 21 %. Avšak stanovení úrovně příjmů, které slouží jako podklad pro výpočet 60% národní střední hodnoty, se v členských státech výrazně liší, jak již bylo objasněno v našem pojednání o minimální mzdě a rozdělování příjmu.
- Pro snížení nebezpečí chudoby mají zásadní význam podpory a dávky sociálního zabezpečení. Bez různých sociálních transakcí, které zahrnují důchody a jiné formy podpory, by nebezpečí chudoby hrozilo 30 % obyvatelstva ve Finsku, 37 % v Portugalsku, 40 % ve Francii a Spojeném království a 42 % v Itálii. To zdůrazňuje význam politiky sociální péče a sociálního zabezpečení.
- Rozdělování sociální péče je v členských státech velmi rozdílné. V roce 2001 v 15 státech EU kolísalo od 3644 jednotek PPP v Portugalsku (nejnižší hodnota) do 10559 v Lucembursku (nejvyšší).
- Také rozdělování příjmů je mezi různými skupinami obyvatelstva a mezi členskými státy poznamenáno značnými nerovnostmi. V roce 2001 se 20 % obyvatelstva s nejvyšším příjmem mělo téměř pětkrát lépe než 20 % obyvatelstva s nejnižším příjmem. Tento ukazatel kolísal mezi 3 % v Dánsku a 6,5 % v Portugalsku.
- Vysoké procento obyvatelstva žije v domácnosti, kde je některý z členů rodiny nezaměstnaný³. V roce 2003 žilo v 15 státech EU asi 10 % obyvatel ve věku od 18 do 59 let v domácnosti, kde nebyl zaměstnaný žádný člen rodiny.

Se zvýšením nezaměstnanosti za poslední roky a s krácením dávek v některých členských státech je chudoba a sociální vyloučení ve skutečnosti pravděpodobně ještě rozšířenější, než jak naznačuje výše uvedená statistika. To ukazuje na nutnost jednotného přístupu k sociálnímu začlenění ve Společenství, zejména v rámci měnové politiky a politiky vnitřního trhu, s cílem udržet systém kvalitních veřejných služeb a současně upřednostňovat veřejné investice do takových sociálních oblastí, jako je zdraví, vzdělávání a odborné vzdělávání, bydlení, sociální péče, přístup k právnímu systému, kultura, zájmová činnost atd.

5. Vzdělání

Všichni obecně souhlasí s tím, že vzdělání, odborné a celoživotní vzdělávání a výzkum jsou velmi důležité. Nadále však přetrvávají obrovské nerovnosti a nesčetné nedostatky, které ukazují, že důraz kladený lisabonským summitem na tyto oblasti měl jen nepatrný dopad. Z nedávné statistiky vyplývá, že ačkoliv Komise zdůraznila nutnost upřednostňovat činnost zaměřenou na snižování

¹ Ročenka Eurostatu 2004

² Relativní práh chudoby odpovídá procentu populace žijící z příjmu, který je menší než 60 % průměrného národního příjmu, což znamená, že se jedná o velmi rozdílné základní příjmy.

³ Při definování domácnosti, kde je některý z členů rodiny nezaměstnaný, se samozřejmě bere ohled na školáky či studenty ve věku do 24 let.

počtu osob, které přerušily nebo neúspěšně ukončily školní docházku, situace v některých členských státech je i nadále vážná.

- V roce 2003 přerušilo školní docházku na Maltě (aniž by ukončilo středoškolské vzdělání) 48,2 % mladých lidí ve věku 17 až 19 let, v Portugalsku 41,1 % a ve Španělsku 29,8 %. Naproti tomu na Slovensku, v České republice a v Polsku přerušilo školní docházku jen 4,9–6,3 % žáků.
- Existují také velké rozdíly, pokud jde o celoživotní a odborné vzdělávání. Ve Švédsku bylo v roce 2003 do procesu vzdělávání či školení zapojeno 34,2 % obyvatelstva ve věku 25 až 64 let: v Portugalsku odpovídá tento údaj pouhým 3,6 %, přičemž Portugalsko je členský stát s nejvyšším počtem přerušení školní docházky.

Proto je nutné přijmout opatření, aby se tato situace změnila, prioritu přitom musí mít vzdělání, odborné vzdělání a celoživotní vzdělávání.

